

מפרי עטם של סופרים ומשוררים

מתוך: "לפנים מן החומה"

ש"י עגנון

גדולה היתה ירושלים ומלאה מישראל היתה וכל הבתים מלאים היו תורה וחיים. ולא הלך אדם בירושלים ד' אמות בלא שישמע קול תורה, ולא פסע אדם ג' פסיעות בלא שפגע בחדר תורה או חדר תפילה, ולא הגביה אדם רגליו עד שלא הגביה רגליו לקדושת השם, ולא הוציא אדם דבר מפיו עד שלא ענה בינתיים אמן יהא שמו הגדול מבורך. ואף אני מהלך הייתי בחוצות ירושלים מרחוב לרחוב וממבוי למבוי ומחצר לחצר ומבתי תפילה לבתי תפילה של אשכנזים ושל ספרדים ושל שאר כל העדות וראיתי את ישראל, היאך כל עדה ועדה נוהגת.

יכולים אתם לטעות כאילו ישראל חלוקין זה על זה, שכל עדה נוהגת מנהג אחר, אלא באמת ישראל גוי אחד בארץ ותכלית אחת לכל ישראל שבעולם, להתנאות לפני המקום, ככלה שמתנאה לפני החתן בתכשיטיה. אף על פי שכל תכשיט משונה מחברו כולם כאחד מעלים חן הכלה על החתן, שרואה חיבת יופיה וענוותנותה, שהרי היא אינה צריכה לתכשיטים יתירים, שכולה יפה וחמודה ואהובה, אלא מתוך ענוה יתירה שיש בה עושה היא את תכשיטיה ומעדה את כליה.

וכדי להפיג קצת את המית נפשי, שהיה לבי הומה מחמת חיבת ירושלים, שזכרתי ימים שמכל ישראל מכונסים בה ואני זכיתי לראות את ירושלים ואת מנהגייהם של ישראל, שהם אות ודוגמא לאהבת המקום, שישראל קדושים טורחים להתאהב על המקום, ועוד, שסימן הם לחיים, שכל מקום שאתה מוצא מנהגים אתה מוצא חיים.

(עמ' 9)